

Шинр булг кеегч гүүнд эмэл тохчкн, бухн-цеглэд байдж, кблснх гооджал, цагган кбдс цахрад, кбшад ирв. Болв эмэлин дбрэ татур-олнцгла харгыад джннххлэ, эмнг гүн дакнас бмч хойр кблэри газр чавчал, хойр чикан хайчлдж, ар хойр кбл дееран зогсна.

Эн саамла гавшун Эртни, мбрнй фермин толгъачин гарт бэйсн цульвирг шуурч авад, мбрнй чикнэс батлдж атхад, бди мет гингнар гэрэдэд, эмэл деер тусв.

Кбвуг куче суугъад уга йовтл, эмнг гүн келу кбшкн бинь, дакнас бухн бульглад, хагдад, улм ик чидлэр шинэс гэрэдв. Гавшун кбвун хазарин джолог батлдж атхад, хойр кблэри босн-ишклдж чигтхлэд йовна, мбрн гедэлгъдй йовсн толгъагъан гентки уралан сажад, дееран суусн кбвуг авч шивхэр бухад йовна.

Ардаснь жэлэджэсн фермин толгъач Александр Александрович Кипель, адуч кбвунй гавшунд бахтдж, бврдж гээхв.

Фермин толгъачин бдрзогсджэсн, адучин дарук Саша Кривород, аймдж хайкрв:

—Эрдни! Эрдни, гэрэд, шулуун гэрэд!..

Саша ледг сүрлхлэри, нег гарарн Кипелин тохагъас атхчад, наадк гарарн чирэгъан, аймсдж халхлв.

Тер хоорнд эмнг гүн улмул, хамр хуургъсарн сүүкндж кингъан авад, толгъагъан сажддж, делнь салькнд шуугна. Адуч Эрднин чирэ, бульчнъгнх дедг икэр чанъгърсн учрар, хар курнътэд, нүднй машинэ шам мет тогртгдй гал асад, сүүриннх хайкрн угмүдиг сонъсдж йовжин уга.

Уханлан ганцхн тоолвртэ: „Ягъад болв чигн номгърулх... Сругъдй авх“...

Дор ормдан бухджэсн мбрн гентки ормасн бсрэд, ик хол, гэрэдчкэд, гарад гүүв. Эрдни энүг куладж бэйсн мет, гартк цульварн эмнг гүүг хойр ббдэрнй шавлад йовб.

Саша, сүүрн толгъа ташрлад уга болдж одсинь үзэд, ледг айхлэри, гаран сажддж келв:

—Эрдни хуурв... хайрн кбвун...

—Уга, хуурх уга, — гидж фермин толгъач Александр Александрович адучин гавшунд бахтдж, байртагъар келв.

Зовэр цаг болсна хбдн, Эрдни хару довтлдж ирэд, фермин ббр мбрнэсн гэрэддж буув. Эмнг гүн бмнклэгъан адл биш-- ээлджн мет номгърдй. Адуч кбвун чигн кбшдй, болв хаджукт амтсдэн кбшсэн медүлш уган кергт, кингъан дотран авна.

Эн—Эрдни Кованов. Дайнй догшин цагла, бичкнэсн авн кбдлмш эклдй кегъад, Ачинск балгъснд арвн гурвн джилин туршд марганцовый рудникд, шахтерар кбдлсмн.

Эрдни ода—Яшалтинск району „Новый мир“ колхозин член. Колхозд орхин бмн, эцк кбвун хойр хоорндан ик куундвр келв. Хальмгин тег у-бргн-Кбдлмш элвг. Ямаран кбдлмшд чалхч—теруган ке!

Баснь—Эрднин эцк, нингр сахлан или баадж, уха тунгъгъав. Хбднд орхла бул дедг оли—арви наймн. Ташр деернй Эрдни бийнхэвра дбрви куукдта. Кбвутагъан нинилж, нег отар хб авч болшго. Бул дедг оли.

—Эмгн, энчя ишгдй биш. Талдан эврэннй колхоз бурдэхмн,—гидж бвин эмган шоглв.

Екатерина Белтргиевна харуднй инэхас онгъдан үг келхш; брчинь „Материнская слава“—гидг ердэн кеерүлнэ.

Аш сүүлднй Баснь Басанговлч кбвундэн келв:

—Би багъдан адуч йовлав. Төрскан харсгч Алдр дайнй цагла чигн командирин мбрч йовлав. Адунд ори!

Эн толдвр Эрднйд йир икэр таасгдв. Оргн тег! Цевр аглар халуун нари, хурлгъсн адун!.. Эх, эмнг мбргн унчкад, теегин салькнла урдсэн болхнй!..

„Адучар орнавдн“ гихлэ, колхоз буру гисн уга Туррун бармүдэсн авн Эрдни эмнг мбрэ үзчкэд „сургъхнй, эдннг“ гидж шүлсэн зальгдй, сандг билэ. Адун 122 мбрн! Цугъар эмнг! Зэрмнй 1946 джил, дайна хбдн гарсн мбрд—ода чигн унглад уга эмнг. Эрдни кедү дакдй эдннг бэрэд, сургъх уха зүүсн болхв! Тади, адуч куунй седклиг меддг болхт? Салькн мет хурлэсн, гбрэснлэ йдл хурдн эмнг-эмнг мбрд бмнэгъартн цервэд йовхла—кен тесдй чадхв!

Нег дакдй Эрдни дотрк седклэн фермин толгъач үр Кипельд келв:

—„Гэрл“ гидг аджргыг сургъх зовшл бгтн, — гив.

Александр Александрович кбвун тал ормадж хэлэв, „Гэрл“! Адун дотр цугтагъаснь догшин мбрн. Хун сэйхн кузугъарн наадад орксн цагт,

никт торгън делнь чичрдй долыгалад, омрун сэйр хонрнх халыг-халыг гидж гилвчлэд, тбргг дбрвн туругъарн цемшад байдмн. Зэрмдан сүүлэн сеглдж авад гүүхлэри, халжулан йовсн мбрдиг ээрэд, нег бмннй гарад, нег ббдэрнй гарад алывалад йовдмн.

Эн мбргс сургъна гисн—ик чиртэ тбр. Збрг уга кун инм мбргс сургъхнй гнх биш, терун тал ббрдх уха зүүшго. Фермин толгъач, зовэрт тагчг байджэгъад келв:

— Уга, болшго... Куунй айм манд унтэ. Турулэд алг шиниртэ кеегчннг дасх, дакад „Гардиг“ сургъхч... Хэлэх бидн...

Аш сүүлднй, тавн эмнг мбрд сургъсна хбдн, „Гардиг“ сургъх зовшл бгв. Эн заныг сонъссн колхозин ахлачин дарук Иоганнес Карлович Пэрн, тнигхд партийнй организацин сеглэтр байсн Иван Иванович Смоляноко эдн мбрнй фермүр ирчхэв.

Дбрвн туругъарн газр чавчал, хун кузугъарн хойр талан ймтнлэ менлдйжэх мет, геглэдж наалдйжэх „Гардиг“ үзчкэд, Иван Иванович Эрднүр одал „Бийн сагл“, — гив.

Адуч харуднй инэн йовдй, огнд бийн бардмнджэх „Гардин“ нургън деер томр бууртгэ хар модн эмэлнй цев тохад, туульх цол бглго, татуролнъгинь чанъгъагад оркв. Кбвунй гавшун бэрч, гал ассн нүдд, збргтэ йовдл үзэд эргнд бэйсн ймтс бврмлж келв.

...Дже гидж кбшкн, сана дахдй ганхлг болсн, „Гардиг“ эргулэд сургъад авад ирхлэ, партийнй организацин сеглэтр үр Смоляноко болн үр Пэрн хойр збргмг, гавшун кбвунй гаринь ирдй атхлэв.

—Чи—партин йоста гидг урнч! Партьд орх кергтэ!—гидж, эцклэ йдл энчкэрр Иван Иванович байсдж келв.

—Бидн даавр бгнэвдн... Шидр болсн тооцана болн сунъгъврнн партийн хургт Эрдни Ковановнй партин кандидат орулдй авчхэв.

Эн эгл адуч кбвунй збргтэ йовдлмуд, Хальмгин бргн теегэр нисдй, кун болгъна зүрк байсадж, хальмг куунй кезэнайс эндр күртл бйэх збрг-бэрцинь тәнүлдж, олна келн болх.

БАЛАКАЕВ Алексей.
Яшалтинский район.